

slovenský národopis

4 | 24

VEDA, VYDAVATELSTVO
SLOVENSKEJ
AKADÉMIE VIED, 1976

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.cceol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

Igor S. Kon: Problémy medzigeneračnej transmisie kultúry v období vedeckotechnickej revolúcie	501
Galina P. Vasil'jeva: Etnické funkcie tradícií v súčasnosti	514
Veselin Chadžinikolov: Niektoré metodologické problémy späté s etnografickým výskumom súčasnosti	530
Adam Pranda: Jedinečné, zvláštne a všeobecné v súčasnej materiálnej kultúre na Kysuciach	541
Jarmila Pátková: Zvláštne a všeobecné v tvorivých procesoch ľudovej ľudovej kultúry	571
Viera Valentová: Univerzálne prvky a regionálne špecifickosti vo vývoji súčasného ľudového interiéru	583
Viera Nosálová: Spoločné prvky v súčasnom vývoji ľudového odevu socialistických krajín	589

DISKUSIA GLOSÝ

Adam Pranda: Kategórie jedinečného, zvláštneho a všeobecného v marxistickej filozofii a etnografii	595
Zora Aráthyová-Rusnáková: Poznámka na margo seminára: Jednotlivé, zvláštne a všeobecné v procese zmien ľudových tradícií v období socializmu	619

ROZHEADY

Univ. prof. Rudolf Bednárík (1903—1975) (Ján Michálek)	626
Za docentom dr. Vilémom Pražákom (Viera Nosálová)	628
Rudolf Žatko (1913—1976) (Adam Pranda)	629
Za Ljubomirom Dukovom (Peter Slávkovský)	631
Doc. dr. Ján Podolák, CSc., 50-ročný (Emília Horváthová)	632
Rudolf Mrlían 60-ročný (Soňa Kovačevičová)	636
Konferencia o výskume národnosti v Békéscsabe (Ján Botík)	640
Ethnographia Pannonica III (Ján Mjartan)	641

RECENZIE A REFERÁTY

СОДЕРЖАНИЕ

Игорь С. Кон: Проблемы трансмиссии культуры от поколения к поколению в период научно-технической революции	501
--	-----

Галина П. Васильева: Этнические функции традиций в современности	514
Веселин Хаджиниколов: Некоторые методологические проблемы связанные с этнографическим исследованием современности	530
Адам Пранда: Современные изменения в народной культуре на Кисуциях	541
Ярмила Паткова: Особенности и всеобщие черты творческих процессов в материальной культуре	571
Вера Валентова: Универсальные элементы и областная специфичность в развитии современного народного интерьера	583
Вера Носалова: Общие элементы в современном развитии национальной одежды в социалистических странах	589

ДИСКУССИЯ, КОММЕНТАРИИ

Адам Пранда: Категории исключительного, особенного и всеобщего в марксистской философии и этнографии	595
Зора Апатхиова-Руснакова: Заметка о семинаре: Исключительное, особенное и всеобщее в процессе изменений народных традиций в эпоху социализма	619

ОБЗОРЫ

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

INHALT

Igor S. Kon: Probleme der intergenerationalen Transmission der Kultur im Zeitalter der wissenschaftlich — technischen Revolution	501
Galina P. Vasil'jeva: Die ethnischen Funktionen der Tradition in der Gegenwart	514
Veselin Chadžinikolov: Einige mit der ethnographischen Forschung der Gegenwart verbundene methodologische Probleme	530
Adam Pranda: Gegenwärtige Umwandlungen in der Volkskultur auf dem Gebiet von Kysuce	541
Jarmila Pátková: Spezielle und allgemeine Züge der schöpferischen Prozesse in der materiellen Volkskultur	571
Viera Nosálová: Gemeinsame Züge in der gegenwärtigen Entwicklung der Volkskleidung in den sozialistischen Ländern	589
Viera Valentová: Universelle Elemente und regionale Spezifika in der Entwicklung des gegenwärtigen Interieurs	583

Na 1. strane obálky: Detail maľovaného zrubového obytného domu, Čičmany, okr. Žilina. Farebná snímka A. Pranda

Auf der Vorderseite des Umschlages: Detail des bemalten Wohnhauses in Čičmany, Bezirk Žilina. Farbphoto von A. Pranda

SPOLOČNÉ PRVKY V SÚČASNOM VÝVOJI ĽUDOVÉHO ODEVU SOCIALISTICKÝCH KRAJÍN

VIERA NOSÁLOVÁ

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Vo svojom príspevku iba v krátkosti nadhodím niektoré problémy, súvisiace so štúdiom ľudového odevu. Pokúsim sa 1. zhrnúť doterajšie výsledky výskumu ľudového odevu v socialistických krajinách za posledných desať rokov a 2. poukázať na niektoré problémy, súvisiace s metódou a cieľami výskumu ľudového odevu v období meniacich sa ekonomicko-spoločenských podmienok za socializmu.

I

Publikované práce o ľudovom odevu — či už ide o práce samostatné, alebo o články v odborných periodikách, možno zdeliť zhruba do štyroch okruhov:

1. Reedície, resp. interpretácie a publikovanie starých materiálov písomných alebo ikonografických (ako pramene).

2. Práce zaoberajúce sa ľudovým odevom v komplexe bádania o etnogenéze jednotlivých národov (a ktoré využívajú uvedený pramenný materiál). Sem patria najmä práce sovietske, bulharské, čiastočne juhoslovanské a poľské).

3. Práce zaoberajúce sa opisom a čiastočne i vývojom ľudového odevu v období jeho rozvinutej formy v rámci dedinskej spoločnosti za feudalizmu a kapitalizmu, t. j. vo východnej a strednej Európe v období 19.—20. stor. Sem patrí väčšina pub-

likovanej produkcie o odevu, či už ide o regionálne, alebo lokálne monografie, kde odev tvorí iba časť problematiky, alebo o samostatné práce miestne, regionálne alebo tematické (napr. o ľudových šperkoch, úprave hlavy ap.). Ďalej sem patria niektoré prípravné alebo vyhodnocovacie práce k etnografickým atlasom jednotlivých národov. Väčšina týchto prác používa metódu vývinovú, historickú, prípadne porovnávaciu pri teritoriálne širšie koncipovaných prácach. Procesy zmien v tradičnom ľudovom odevu, jeho postupnú nivelizáciu a zanikanie sledujú tieto práce iba okrajovo, konštatujúce ustupovanie tradičného ľudového odevu mestským prvkom v dôsledku zmenených ekonomicko-spoločenských podmienok, najmä začiatkom 20. stor. Takmer jednotným historickým delidlom vo všetkých prácach z tohto obdobia je prvá svetová vojna, zmenené politické, prípadne ekonomické podmienky, napr. v Sovietskom zväze porevolučné obdobie sovietyzácie.

4. Posledným tematickým okruhom, početne najmenším, sú práce zaoberajúce sa zmenami tradičného ľudového odevu vôbec — teda orientujúce sa na tie okruhy problémov, ktoré súvisia všeobecne so zmenami v spôsobe života a kultúry — či už v období kapitalizmu, alebo v období socializmu, ktoré podstatnejšie a kvalitatív-

nejšie narušili tradičný model dedinskej pospolitosti, ako ho vytvorilo v podstate ešte feudálne obdobie. Dvojaký metodologický prístup k tejto téme ukazuje súčasne i ďalšie možnosti vo výskume ľudového odevu.

A. Prvý z nich nadväzuje na tradičné spôsoby bádania v oblasti materiálnej kultúry, kde prevažuje opisná metóda. Javy materiálnej kultúry sa síce zaraďujú do kontextu historicko-ekonomicko-spoločenskej štruktúry daného obdobia, no sú odtrhnuté od iných javov (duchovná kultúra ap.), závery sú iba konštatujúce, neinterpretujú zmeny v celkovej štruktúre tradičného odevu a vysvetľujú ich dosť schematicky (mestské prvky, konzervativizmus ženského odevu ap.).

B. Druhý prístup zaraďuje ľudový odev do širšieho kontextu ekonomického — a najmä sociálneho a kultúrneho. Táto metóda je charakteristická najmä pre najnovšie práce. Tie sa zaoberajú sledovaním zmien tradičnej kultúry a spôsobu života v období budovania socializmu. Súčasný stav spôsobu života a kultúry na dedine skúmajú v úzkej súvislosti s ekonomickými zmenami, ktoré spôsobili oslabenie súkromnovlastníckych vzťahov (združstevnenie, poštátnenie), čo súčasne vytvára i základné rozdiely medzi zmenami v spôsobe života medzi krajinami so socialistickým a kapitalistickým spoločenským zriadením. (I keď mnohé problémy ostávajú pre obidva systémy spoločné, dôsledky a vplyv vedeckého pokroku a civilizácie vôbec, napr. vyľudňovanie vidieka, zamestnanie ženy ap.). S týmto súvisia ďalšie podstatné zmeny (vzrastajúci priemysel, zmeny v štruktúre zamestnania, komunikácie, obchodná sieť, masovokomunikačné prostriedky ap.), ktoré sú integračnými momentmi vo vzťahu dediny a mesta. Ľudový odev a jeho zmeny sledujú tieto práce v kontexte s mnohými inými aspektmi spôsobu

života dedinskej spoločnosti, ako napr. bývanie, strava, zamestnanie, spoločenský život, organizácia života rodiny, práca ženy ap. Úzka zviazanosť problematiky kultúrnych elementov so spoločenským životom prináša v týchto prácach mnohé styčné body v perspektívnej nadväznosti i na iné vedné disciplíny (napr. sociológia, psychológia ap.).

II

Vývoj a zmeny v spôsobe života a kultúry na dedine v období socializmu prinášajú teda na základe zmenených ekonomicko-spoločenských podmienok mnohé spoločné črty — nielen v oblasti duchovnej, ale i materiálnej kultúry. Ich výsledkom je integrácia javov, elementov na rozličných úrovniach — či už ide o integráciu v rámci jednej dedinskej pospolitosti (napr. zotieranie sociálnych rozdielov v odevu) alebo o integráciu medzi mestom a dedinou (vplyv obchodnej siete, konfekcia, vplyv masovokomunikačných prostriedkov na zmenu estetických noriem ap.), čo v konečnom dôsledku vedie k širšej integrácii interregionálnej až interetnickej. Pre etnografa sa tu vynára otázka, nakoľko a ako sa prejavujú, resp. budú prejavovať, v takto postupne sa integrujúcej spoločnosti tie špecifické črty (regionálne, národné), ktoré v tradičnej ľudovej kultúre boli výsledkom dlhotrvajúcich procesov a vplyvov — geografických, ekonomicko-spoločenských, historických, politických, administratívnych, náboženských, psychologických a iných. V rozličných obdobiach sa tieto vplyvy menili, niektoré nadobúdali prevahu, iné ustupovali (kolonizácie, migrácie, preberanie hodnôt z vyšších vrstiev ap.), čo všetko sa odrazilo i na odevu. Vytváranie etnografických teritórií (lokálnych, regionálnych, etnických) bolo teda v úzkom spojení s uvedenými faktormi v čase sa meniacimi, ktoré pôsobili a pôsobia i v sú-

časnosti viac či menej intenzívne na stálosť alebo menlivosť ich priestoru. Integrácia však prebiehala i v minulosti, napr. v rámci jedného regiónu a pôsobila ako formujúca sila na koordináciu a vzájomné pôsobenie rozličných hodnôt javov ľudovej kultúry a spôsobu života (v odevu sú napr. i dnes badateľné spoločné prvky v odevu jednotlivých bývalých žúp — Oravy, Spiša ap.). Sledovanie kontinuity a zachovania regionálnych špecifickostí, ako aj otázka ich integrácie, je v problematike ľudového odevu tým zložitejšia, že na rozdiel od západnej Európy, takmer vo všetkých krajinách strednej a východnej Európy sa ľudový odev zachoval vo svojich početných lokálnych a regionálnych variantoch až do polovice 20. stor. (druhá svetová vojna) a jeho doznievanie môžeme sledovať práve na širokej báze ekonomicko-spoločenských zmien za socializmu.

Odev je svojou základnou funkciou — ochrana tela pred podnebnými vplyvmi — elementom všeľudským a vo svojom spoločenskom kontexte obsahuje viac ďalších funkcií (vek, pohlavie, zaradenie do kolektívu, sociálne funkcie, obradové, pracovné, etické, magické ap.), cez ktoré umožňujú poznať charakter spoločenskej skutočnosti, ako aj jej zaradenie do historického vývoja. Odev ako objekt materiálnej kultúry možno teda skúmať z hľadiska analógie v priestore (synchronnom pláne) i v jeho časovej kontinuite (v diachronnom pláne). Takisto je však možné definovať ho ako komunikatívny spoločenský fenomén (jeho funkcie a ich vzájomné vzťahy z hľadiska semiologického), v ktorom sa prejavuje znakový systém pre výskum intersociálnej komunikácie. Z tohto aspektu je odev napr. i sociálnym symbolom, ktorý označuje miesto individua v istom spoločenskom systéme. Spája súčasne ľudí do určitého sociálneho alebo teritoriálneho poriadku —

čoho výrazom je odevný variant (lokálny či teritoriálny) a súčasne ho spája s inými vyššími poriadkami (odevný typ). Proces poznávania týchto rozdielností a zmien v oblasti materiálnych javov — teda i v odevu — vedie cez empirické, subjektívne k objektívnemu, zovšeobecňujúcemu vo vyabstrahovaní integrujúcich a dezintegrovaných prvkov. Ak nám pri poznávaní súčasných procesov zmien ide o objasnenie špecifického vzťahu ku integrujúcemu, pri objasnení odevného variantu vychádzame zo subjektívneho poznania a naše poznanie osciluje medzi subjektívnou empirickou skúsenosťou a objektivizovaným vedeckým zovšeobecnením (v tomto prípade nám vystupuje dialektický vzťah jednotlivého a všeobecného). Podstata skúmaných javov (objektov) sa nám prejavuje v konkrétnom výskume v štyroch kritériách — v odevu sú dané samou podstatou materiálneho javu (jeho formou) a ktoré kritériá sú východiskom pre zovšeobecnenie. Sú to: 1. materiál, 2. strih, 3. skladba v celok, 4. výzdoba. Na každé to kritérium, ako aj celok sa viažu súčasne i funkcie odevu, ktoré v synchronnej rovine tvoria istú štruktúru. Početné zhody (kvantita) všetkých štyroch kritérií a ich funkcií vytvárajú v priestore (v určitom zvolenom časovom úseku) kategóriu odevného variantu, ako kategóriu vzťahu medzi jednotlivým a všeobecným. Cesta odstránenia subjektívneho empirizmu vedie k vyšším rovinám zovšeobecnenia. Porovnávaním viacerých variantov (teda jednotlivého) pri tých istých kritériách (materiál, strih, skladba, výzdoba), ich analýzou vyabstrahujeme od jednotlivého kategórie všeobecného (kategóriu odevného typu alebo triedy — tu otázka vedeckej terminológie nie je zatiaľ vyriešená), pričom sa hodnotiace kritériá špecifikujú (napr. vypadne 4. bod — výzdoba). Teda pri použití synchronnej analýzy dospějeme k vyčleneniu odevného variantu,

resp. odevného typu, triedy, v určitom nami sledovanom historickom období. Výslednicou vzájomnej komparácie synchronných rovín v rôznych časových úsekoch je vývojové hľadisko (napr. odevný variant určitého regiónu začiatkom a v polovici 20. stor.), pričom vývinový relativizmus môže závisieť 1. v zmene štruktúry funkcií (napr. svadobný obrad čepčenia: v minulosti bol čepiec symbolom sociálneho postavenia vydatej ženy; dnes sa pri čepčení používa šatka — obrad má prevažne funkciu zábavnú); 2. v rozdielnej časovej dĺžke trvania niektorých prvkov, funkcií, ktoré môžu však súčasne tvoriť zdanlivé lokálne či regionálne špecifickosti (kategórie zvláštneho), ako napr. lokálne pretrvávajúce niektorých archaických prvkov (Horehronie); 3. v zániku niektorých tradičných funkcií (napr. odev prestáva označovať rozdielnosť veku, majetku a stáva sa v ľudovej kultúre výrazným integrujúcim prvkom (napr. odev v súčasnosti).

Súčasná metóda výskumu a štúdium spôsobu života a kultúry ľudu (i materiálnej kultúry) nemôže ostať iba pri synchronnej, ale prechádza k diachrónnej analýze javov a tú realizuje na základe príčinných súvislostí (ekonomicko-spoločenské, geografické a iné podmienky), teda dialekticky vysvetľuje nielen vývoj samých materiálnych javov a ich foriem, ale aj ich vzťah k človeku a ich prostredníctvom i na širšie medzilidské vzťahy. Kategórie jednotlivého, zvláštneho a všeobecného nie sú absolútne, ale relatívne, menia sa v procese poznávania so stupňom poznania, ako aj s vymedzením si jeho rozličných kritérií. Pri zisťovaní spoločných prvkov, napr. celoslo-

vanského odevu, môžu sa javiť odevné typy širších slovanských teritórií ako kategórie jednotlivého, lokálne varianty ako kategórie zvláštneho. Zužovaním kritérií ku kategórii všeobecného môžeme prísť až k vyčleneniu všefudského odevu.

Proces prepletania sa jednotlivého a všeobecného v súčasnom období ekonomicko-spoločenských zmien sleduje na prvom mieste poznávací aparát vlastnej vednej disciplíny, ktorý skúma kvalitu a pretváranie najmä tých foriem a funkcií odevu, ktoré boli úzko zviazané s predošlým obdobím a jeho spoločenským poriadkom, svetonázorom. Z toho vyplýva i sledovanie postupnej prevahy integrujúcich prvkov (napr. zanikajú a menia sa niektoré funkcie odevu). Ťažisko problematiky výskumu ľudového odevu sa v budúcnosti bude asi presúvať z oblasti materiálnej kultúry (sledovanie foriem odevu) do oblasti ľudského myslenia, estetických, výtvarných názorov. Z doterajších výsledkov výskumu ľudového odevu ešte nemožno jednoznačne usúdiť, či a nakoľko sa zotru regionálne alebo národné špecifickosti. Teraz možno iba naznačiť niektoré okruhy problémov, ktoré by mohli byť v súčasnosti z hľadiska výskumu ľudového odevu zaujímavé:

1. otázky interlokálne, interregionálne, integračné,
2. otázky zmeny funkcií, ich zanikanie, zmeny, inovácie,
3. otázky estetické,
4. otázky prenášania umeleckých tradícií,
5. vzťahy individua ku kolektívu,
6. otázky vplyvu masovokomunikačných prostriedkov na ľudový odev.

ANOCHINA, L. A. — KRUPJANSKAJA, B. Ju. — SMELEVA, M. N.: Byt i jeho preobrazovanije v period postroenija socializma. Sov. Etnogr., 1965, č. 4, s. 16—31.

BOGATYRIOV, P. G.: Voprosy teorii narodnogo isskustva. Moskva 1971.

BURSZTA, J.: Etnografia i współczesność. Etnogr. Pol., 9, 1965, s. 41—60.

DÓBROWOLSKI, K.: Trzy studia z teorii kultury ludowej. Etnogr. Pol., 8, 1964, s. 41—74.

GUNDA, B.: A kultúra és az etnikai csoportok alakulása. Műveltség és Hagyomány, 5, 1963, s. 3—24.

HOLÝ, D.: Úvaha nad terminologií vztahů mezi folklórními útvary. Slov. Národop., 20, 1972, s. 103—143.

KUTRZEBA-POJNAROVA, A.: Z zagadnień metodyki polskich prac etnograficznych: czas

i przestrzeń w badaniach kultury ludowej. Etnogr. Pol., 9, 1965, s. 25—40.

NICULESCU, R.: Repere ale unei teorii structural-semiotice a culturii populare materiale. Revista de etnografie și folclor, 18, 1973, s. 11—30.

— ORTUTAY, G.: Tradiционноje i novoje v narodnoj kulture. Sov. Etnogr., 1970, č. 4, s. 58—61.

ŠTIKA, J.: K otázce studia etnografických oblastí. Zpráva Oblastního muzea jihovýchodní Moravy v Gottwaldově, 1966, č. 3, s. 118—129.

TOKAREV, S. A.: K metodike etnografičeskogo izučeniija materijalnoj kultury. Sov. Etnogr., 1970, č. 4, s. 3—17.

PEŠEVA-POPOVA, R.: Byt u kultura na seloto. Sofia 1970. 185 s.

TODOROV, D. — TUMANGELOV, B. — ĐUKOV, L. — VASILEVA, M.: Osnovni nasoki v socialističeskoho preobrazovane na bita i kulturata v selata na Burgaski okrug. Sofia 1970, 159 s.

ОБЩИЕ ЭЛЕМЕНТЫ В СОВРЕМЕННОМ РАЗВИТИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ОДЕЖДЫ В СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ СТРАНАХ

Резюме

I. Труды о национальной одежде, опубликованные за последние десять лет в социалистических странах, можно в общем разделить на четыре группы: 1. переиздания старых письменных или иконографических материалов, 2. труды о национальной одежде, включенные в комплекс изучения этногенеза отдельных народов, 3. труды о национальной одежде, которые изучают ее традиционно развитые формы, возникшие еще в период феодализма в ее многочисленных областных или локальных вариантах. Почти во всех этих монографиях конец 19-го и начало 20-го веков (1-ая мировая война и ее последствия) считаются решающими с точки зрения дальнейшего развития традиционной национальной одежды (первое проникание городских элементов в одежду сельского населения и т. д.). 4. Самую небольшую по количеству совокупность трудов составляют работы, главной задачей которых является изучение процесса изменений как таковых (либо традиционная народная культура как единое целое, либо ее отдельные явления — и одежда), причем как в период капитализма, так и социализма. При изучении изменений традиционной культуры и способа жизни в период строительства социализма существенным фактом (в отличие от капиталистических стран) считается ослабление частно-собственнических отношений — как результат эконо-

мических изменений (национализация промышленности, кооперация земли). С этим связан целый ряд иных факторов, воздействующих по отношению к традиционной народной культуре как интегрирующие импульсы, например: рост промышленности, коммуникации, средств массовой коммуникации, торговая сеть и т. д.).

II. Интеграция явлений и элементов традиционной народной культуры ставит перед этнографом вопрос, насколько в обществе постепенно интегрирующемся таким образом, сохраняются специфические черты, которые в народной культуре явились результатом длительных процессов. В одежде народов средней и восточной Европы исчезновение локальных или областных специфичностей и начальные элементы их интеграции совпадают с периодом после 2-ой мировой войны и с началом строительства социализма. Изучение этого процесса хотя бы на основе одного явления материальной культуры, каким является одежда, приносит много сведений обобществляющего характера. В процессе переплетения единичного, наблюдаются и изучаются качества и преобразования тех форм и функций одежды, которые были связаны с прошлым периодом, с его общественными порядками и идеологией, так же как изучается и постепенное превалирование интегри-

рующих элементов. Основной центр тяжести проблематики изучения национальной одежды, по всей вероятности, будет перемещаться из области материальной культуры (изучение форм одежды)

в область мышления, эстетических и художественных взглядов, в которой, по-видимому, дольше сохраняются определенные местные, областные или национальные специфичности.

GEMEINSAME ZÜGE IN DER GEGENWÄRTIGEN ENTWICKLUNG DER VOLKSKLEIDUNG IN DEN SOZIALISTISCHEN LÄNDERN

Zusammenfassung

I. Die Abhandlungen über die Volkstracht, die in den letzten Jahrzehnten in den sozialistischen Ländern veröffentlicht wurden, kann man ungefähr in vier Gruppen einteilen: 1. Reeditionen alter schriftlicher oder ikonographischer Materialien, 2. Studien über die Volkskleidung im Rahmen der Erforschung der Ethnogenese einzelner Völker, 3. Abhandlungen, die die traditionellen, entwickelten Formen der Volkskleidung untersuchen, wie sie die Epoche des Feudalismus in zahlreichen regionalen oder lokalen Varianten hervorgebracht hat. Fast alle diese monographischen Arbeiten betrachten den Zeitraum vom Ende des 19. bis zu den zwanziger Jahren unseres Jahrhunderts (der erste Weltkrieg und seine Folgen) als entscheidende Epoche in der Entwicklung der traditionellen Volkskleidung (erstes Eindringen städtischer Elemente in die Kleidung der Dorfbevölkerung u. ä.) 4. Zahlenmäßig am kleinsten ist jene Gruppe von Arbeiten, die den Prozeß der Veränderungen als solchen analysiert — seien es nun die Veränderungen der gesamten traditionellen Volkskultur oder ihrer einzelnen Erscheinungen, also auch der Volkstracht — und zwar so in der kapitalistischen wie in der sozialistischen Epoche. Bei ihren Untersuchungen der Veränderungen in der traditionellen Volkskultur und der Lebensweise in der Epoche des sozialistischen Aufbaus halten die Autoren dieser Arbeiten — zum Unterschied von den Ansichten, die in den kapitalistischen Ländern herrschen — die Abschwächung der privat-besitzlichen Beziehungen in der Wirtschaft als Folge der ökonomischen Veränderungen (Verstaatlichung der Industrie, Kollektivierung des Bodenbesitzes) für den entscheidenden Faktor dieser Veränderungen. Damit hängt auch eine ganze Reihe weiterer Faktoren zusammen, die als Integrationsimpulse in der traditionellen Volks-

kultur wirken, wie z. B. das Anwachsen der Industrie und des Verkehrs, die Auswirkungen der Massenmedien, die Erweiterung des Handelsnetzes usw.

II. Die Integration der Erscheinungen und Elemente der traditionellen Volkskultur läßt in der Ethnographie die Frage auftauchen, wieweit die spezifischen Züge der Volkskultur, die das Ergebnis einer jahrhundertelangen Entwicklung sind, in der heutigen sich allmählich integrierenden Gesellschaft erhalten bleiben können. In der Kleidung der Völker Mittel- und Osteuropas fällt das Ausklingen lokaler und regionaler Besonderheiten und der Beginn ihrer Integration zeitlich mit den Jahren nach dem zweiten Weltkrieg und dem Beginn des sozialistischen Aufbaus zusammen. Das Studium dieses Prozesses selbst im Rahmen einer einzigen Erscheinung der materiellen Kultur, wie sie Volkstracht darstellt, hat bereits viele Erkenntnisse von allgemeinem Charakter erbracht. Bei der Erforschung des Verlaufes der Diffusion des Einzelnen, des Besonderen und des Allgemeinen in der Volkskleidung untersuchen wir die Qualität und die Umwandlung solcher Formen und Funktionen der Kleidung, die mit der früheren Epoche, mit ihrer Gesellschaftsordnung und Weltanschauung verbunden waren. Außerdem verfolgen wir auch das Überhandnehmen der integrierenden Elemente. Der Schwerpunkt der Volkstrachtforschung wird sich in Zukunft wahrscheinlich aus dem Bereich der materiellen Kultur (Erforschung der Kleidungsformen) immer mehr in die Region des menschlichen Denkens und in das Gebiet der ästhetischen und künstlerischen Ansichten verschieben, wo gewisse lokale, regionale oder nationale Spezifika sich wohl noch länger erhalten werden.

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Словацкой Академии Наук

Год издания 24, 1976 № 4

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии Наук

Редакторы Д-р Божена Филова и Павол Стано

Адрес редакции: 884 16 Братислава, Клеменсова 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift der Slowakischen Akademie der Wissenschaften

Jahrgang 24, 1976. Nr. 4. Erscheint viermal im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der Slowakischen Akademie der Wissenschaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und Pavol Stano

Redaktion: 884 16 Bratislava, Klemensova 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Slovak Academy of Sciences
Volume 24, 1976, No. 4

Published quarterly by VEDA, the Publishing House of the Slovak Academy of Sciences
Managing Editors PhDr. Božena Filová and Pavol Stano

Editor: 884 16 Bratislava, Klemensova 19, Czechoslovakia

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Académie slovaque des sciences
Anné 24, 1976, No. 4. Parait quarte fois par an
Editions de VEDA, maison d'édition de l'Académie slovaque des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et Pavol Stano

Rédaction: 884 16 Bratislava, Klemensova 19

SLOVENSKÝ NÁRODOPIS

Časopis Slovenskej akadémie vied

Ročník 24, 1976, číslo 4 — Vychádza štyri razy do roka

Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied

Hlavná redaktorka PhDr. Božena Filová

Výkonný redaktor Pavol Stano

Redakčná rada: dr. Soňa Burlasová, dr. Emília Horváthová, dr. Soňa Kovačevičová, dr. Milan Leščák, dr. Michal Markuš, doc. dr. Ján Michálek, dr. Ján Mjartan, doc. dr. Štefan Mruškovič, dr. Viera Nosáľová, doc. dr. Ján Podolák, doc. dr. Antonín Robek.

Výtvarná redaktorka Viera Miková

Redakcia: 884 16 Bratislava, Klemensova 19
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného povstania, n. p., Martin

Jednotlivé číslo Kčs 20,—; celoročné predplatné Kčs 80,—

Výmer SÚTI č. 8/6

Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky vrátane do zahraničia a predplatné prijíma PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6/VII, 884 19 Bratislava. Možno objednávať aj na každej pošte alebo u doručovateľa.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1976

Distributed in the socialist countries by SLOVART Ltd., Leningradská 11, Bratislava, Czechoslovakia. Distributed in West Germany and West Berlin by KUBON UND SAGNER, D-8000 München 34, Postfach 68, Bundesrepublik Deutschland. For all other countries, distribution rights are held by JOHN BENJAMINS, N. V., Periodical Trade, Amsteldijk 44, Amsterdam, Netherlands.